תנאי היא דתניא "בשר" ואף על פי שיש שם בהרת ,ימול, דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר אינו צריך ,שבת חמורה דוחה, צרעת לא כ"ש: אמר מר "בשר" אע"פ שיש שם בהרת ימול דברי רבי יאשיה *הא למה לי קרא דבר שאין מתכוין הוא ודבר שאין מתכוין מותר? אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור רבא אמר אפילו תימא ר"ש מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות, ואביי לית ליה האי סברא והא *אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות? בתר דשמעה מרבא סברה *איכא דמתני להא דאביי ורבא אהא "השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות" *לעשות אי אתה עושה *אבל (א) עושה (אתה) בסיב שעל גבי רגלו ובמוט שעל גבי כתיפו ואם עברה עברה והא למה לי קרא דבר שאין מתכוין הוא ודבר שאין מתכוין מותר? אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור ורבא אמר אפילו תימא רבי שמעון ומודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, ואביי לית ליה האי סברא והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות? לבתר דשמעיה מרבא סברה, ואביי אליבא דרבי שמעון האי "בשר" מאי עביד ליה? אמר רב עמרם באומר "לקוץ בהרתו" הוא מתכוין, תינח גדול, קטן מאי איכא למימר? אמר רב משרשיא באומר אבי הבן "לקוץ בהרת דבנו" הוא קא מתכוין, ואי איכא אחר ליעביד אחר *דאמר ר"ש בן לקיש "כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה לא תעשה" דליכא אחר: *אמר מר יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה בלבד מנא הני מילי? *אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא "לא תותירו ממנו (ה) עד בקר" שאין ת"ל "עד בקר" מה ת"ל "עד בקר"? בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו אביי אמר אמר קרא "עולת שבת בשבתו" ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול בי"ט רבא אמר אמר קרא "הוא לבדו יעשה לכם" הוא ולא מכשירין, "לבדו" ולא מילה שלא בזמנה, דאתיא מק"ו רב אשי אמר "שבתון" עשה הוא והוה ליה י"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: כלל אמר ר"ע וכו': *אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ע ותנן נמי גבי פסח כי האי גוונא *כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת, שחיטה שאי אפשר לעשותה מע"ש, דוחה את השבת ואמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ע וצריכא: דאי אשמעינן גבי מילה התם הוא דמכשירין (ב) אפשר לעשות מאתמול לא דחו שבת דליכא כרת, אבל פסח דאיכא כרת אימא לידחו שבת ואי אשמעינן גבי פסח משום דלא נכרתו עליה י"ג בריתות, אבל מילה דנכרתו עליה י"ג בריתות אימא לידחו שבת, צריכא:

מתני' *עושין כל צרכי מילה [בשבת]: מוהלין, ופורעין, ומוצצין, ונותנין עליה איספלנית וכמון, אם לא שחק מע"ש *לועס בשיניו ונותן, אם לא טרף יין ושמן מע"ש ינתן זה בעצמו וזה בעצמו, ואין עושין לה חלוק לכתחילה אבל כורך עליה סמרטוט, אם לא התקין מע"ש כורך על אצבעו ומביא ואפי' מחצר אחרת:

גמ'

דברים כד · שמות יב · במדבר כח · שמות יב · ויקרא כג

תנאי היא · אילא דנפקא ליה מילה בזמנה מק"ו כדבעא וכי אתא קרא לשלא בזמנה אילא דלא נפקא ליה בק"ו ואיצטריך למילה בזמנה כדב ספרא, ושלא בזמנה אתיא מבינייא : **כרבי יהודה** · רבי יאשיה דמצריך קרא להכי כרבי יהודה סבירא ליה : **מודה ר' שמעון בפסיק כו'** · הילכך אי לא רבי קרא לא עבדי : **סברה** · נתן בה דעתיה וקבל ממנו : **ה"ג לעשות עושה אתה בסיב שעל רגלו ובמוט שעל גבי כתיפו** · ואינו צריך להזהר (*) מלדחות סיב שקושר מנעלו ברגלו ומלישא משאוי על כתיפו : **ואם עברה** · הבהרת בכך עברה ואינו חושש לה להכי כתיב לעשות שמותר לעשות מלאכתו : **ואביי אליבא דר' שמעון** · מעיקרא מקמי דסברה, האי בשר מאי עביד ליה : **באומר לקוץ** · גדול שהוא בר עונשין ואומר למוהל לקוץ בהרתו בכוונה ליטהר : **קטן** · דלא ידע לכווני מאי איכא למימר ועל כרחך בתרוייהו כתיב בשר כדאמרי' לעיל ובשר דכתיב גבי קטן ביום השמיני נ"ל : **באומר אבי הבן לקוץ** · דמתכוין לטהרו והוא מוזהר דלא ליעבד בידים ובמתכוין : **ואי איכא אחר** · שאינו חושש לטהרו ליעבד אחר ולא ליקו אב · להתם ואע"ג דרבייה קרא שהרי אתה יכול לקיים עשה בלא עקירת לאו לר' שמעון דהא אחר לא מיכוין ולא עבר ואמר ר"ש לקיים כו' ורבויא למאי אתא : **שאין תלמוד לומר "עד בקר"** · תניינא "והנותר ממנו עד בקר" למאי למכתב "והנותר, באש תשרפו"(ג) אלא אשריפה קאי והכי קאמר והנותר ממנו בזמן שאסרתי לך דהיינו בקר ראשון כשיבא בקר שני שהוא חולו של מועד תשרפו, אבל בי"ט לא, אלמא מידי דחול לא עבדינן בי"ט, ופסח קרבן י"ד בניסן הוא שהוא חול ומילה שלא בזמנה נמי מידי דחול הוא דבשבת זו לא היה זמנה : **ולא עולת חול בי"ט** · אברי תמיד של עי"ט אין קרבין בי"ט ומילה שלא בזמנה נמי כעולת חול בי"ט דמי : **דאתיא בק"ו** · שתדחה ומה צרעת שדוחה עבודה מילה שלא בזמנה דוחה אותה כדאמרינן לעיל(ד) שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שמילה שלא בזמנה דוחה אותה, להכי איצטריך "לבדו" : **ואין עשה** · דמילה דוחה לא תעשה ועשה אבל בזמנה איתרבי מביום אפילו בשבת : **גבי פסח** · כל מלאכה שאפשר לה לעשות מע"ש כגון הבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו : **וצריכא** · למימר בתרוייהו הלכה כר"ע דמכשירין לא דחו : **מילה בזמנה איכא כרת** · דקטן לאו בר עונשין הוא ואבוה לא מיחייב עליה כרת : **מתני' מוהלין** · חותך את הערלה : **ופורעין** · את העור המכסה ראש הגיד : **ומוגלין** · את הדם ואף על גב דהיא עשיית חבורה שאין הדם ניתק מחיבורו אלא על ידי (ה) המילה : **איספלנית** · תחבושת : **לועס בשיניו** · כמה דאפשר לשנויי משנינן : **לא טרף יין ושמן** · כך היו רגילין והיא רפואה שמערבין וטורפין בקערה יין ושמן יחד כדרך שטורפין ביצים בקערה : **חלוק** · כעין כיס דחוק היו עושין ומלבישים את ראש הגיד עד העטרה וקושרים שם כדי שלא יחזור העור לכסות את הגיד : **לא התקין** · לא הזמין : **כורך על ידו** · דרך מלבוש ,לשנותו מדרך הוצאה בחול :

ואביי אליבא דר' שמעון · ולרבי יונתן לא מיבעיא ליה דמוקי ליה ביטוי ולאביי נמי דאמר לעיל דיכוני אתי מבינייא מאי למימר דסבר ר' יונתן מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב לה קרא :

באומר לקוץ בהרתו הוא מתכוין · וא"ת אם כן אמאי קאמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה הא לר"ש נמי איצטריך כדאמר הכא ויש לומר דלשון ברייתא משמע דמיירי בלא מתכוין מדלא קתני "בשר"-אע"ג דמתכוין לקוץ בהרת ,ימול :

ותנן נמי גבי פסח כה"ג אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ע · והכא לא פריך הילכתא למשיחא משום דנפקא מינה גבי מילה אע"ג דגבי מילה נמי פסיק הכי מ"מ לאלומי פיסקא דמילה פסיק נמי גבי פסח אגב דפסיק גבי מילה דתילף מינה שפסק ברור הוא לכל דבר ג) :

וצריכא דאי אשמועינן · אדרב יהוד' קאי דפסיק כר"ע הכא והתם דאי אדרבי עקיבא א"כ בפ' שתי הלחם (מנחות דף צו·) דקתני נמי כלל אמר ר"ע הוה ליה למימר וצריכא וכן פירש בקונטרס ג):

עושין כל צרכי מילה בשבת · אע"ג דלעיל נמי קתני (ו)בשילהי מפנין (ד' קכח·) התם תני לה אגב גררא דמילי דתינוק אבל הכא עיקר :

גדול

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הלכה א סמג לאוין שנב :

יא ב מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ו :

יב ג מיי' פ"א מהלכות קרבן פסח הלכה יח סמג עשין רגג :

יג ד מיי' פ"ב מהלכות מילה הל' ו סמג עשין כח טוש"ע א"ח סי' של"א סעיף א טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף ב :

יד ה מיי' שם הל' ז סמג שם וטוש"ע א"ח שם סעיף ז וטוש"ע י"ד שם סעיף ג :

◆

רבינו חננאל

והנגם והחרש והשוטה והשכור ובעלי נגעים טהורין פסולין באדם וכשרין בבהמה כו' פי' כל זמן שיש בכהן נגעים טהורים פסול לעבודה הלכו טהר מיד ואין צריך טבילה:מודה ר' שמעון בפסיק רישי' ולא ימות פי' כי ר' שמעון מודה בדבר שהוא ברור כגון אדם שחותך ראש ארם ואומר שאין כוונתו להמיתו אלא להוציא את ממונו שאין שומעין לו אלא דנין אותו דין כל הורג נפש כך כל דבר שמתברר (מעשין) [שיעשה]לאותה מלאכה אין אומרין שלא היתה כוונתו לכך.וכה"ג אפילו ר' שמעון מודה. ואביי אליבא דר' שמעון קודם שישמע מרבא . מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות דהוה מוקים ליה כר' יהודה ולא כר' שמעון הוה אמר דר"ש פליג נמי בהא דסבר ר' שמעון חתיכות הערלה והצרעת עליה דבר שאין מתכוון הוא שאין כוונתו לחתוך הצרעת אלא למול בנו וכי האי לר' שמעון שרי ולא צריךקרא למשרייה אם כן אביי אליבא דר' שמעון האי בשר ערלתו מאי עביד ליה אמר רב משרשיה באומר לקוץ בחרתו הוא מתכוין כלומר בדבר מוכיח שמתכוין לקוץ בהרתו בא הכתוב להתירו ואקשינן תינח גדול פי' שיש בו דעת יש לומר כן מתכוין לקוץ בהרתו קטן שאין בו דעת למה כתוב בו בשר להתיר חתיכת צרעת במילה ואמרי' קטן נמי מתכוין אביו בזה במולו לבנו לחתוך בהרת בנו ואמרי' בעת שיש בהרת בערלת הקטן ימול אחר זולתו אבי הבן.שהאחר אין מתכוין לחתוך הבהרת ודבר שאין מתכוין לר' שמעון שרי ולא הוה צריך קרא למישריה דאמר רבי שמעון בן לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה פי' כגון זה עשה שנאמר וביום השמיני ימול בשר ערלתו. לא תעשה השמר בנגע הצרעת שהוא לאו כאשר פירשנו למעלה. ואם יש בהרת בערלה וימול אחר זולתו אבי הבן נתקיימה המילה שהיא עשה ונתקיימה תתיכת הצרעת שלא בכוונה שלא הזהירה התורה אלא במתכוין והאחר לא נתכוין ואין אומר יבא עשה וידחה לא תעשה אלא אם אין כח כלל לקיים שניהם ופרקינן דליכא אחר ואם נאמר להמתין עד שיבא אחר וימול ביטלנו וביום השמיני ימול שהוא עשה : ובאנו לפרש עוד תשלום הברייתא : **אמר** מר י"ט אינו דוחה אלא בזמנו . פי' אין מילה דוחה י"ט אלא הנימול ביום ח' שהוא זמנו בלבד ואמרינן מנא הני מילי ופירשו חזקיה*) מן הקדשים שטעונין שריפה והוא עשה כדכתיב

*) חסר קצת וכנ"ל ופי' חזקיה דילפינן זה מנותר מן הקדשים וכו' .

מסורת הש"ס

[יומא נה:]

צ"ל מלדחוק

[שם]

לעיל פה.
קג.קיא: קיז.
קכ: ולק' קמג.
[ביצה לו.]
סוכה לג:
כתובות ו.
בכורות כה.

במות כ: נזיר
מא. נח.
מנחות מ.

לעיל כד:
פסחים פג:
תמורה ד: ע"ש

[פסחים סט:]

פסחים סו.
סט: יבמות יד.
מנחות עב.
ודף ע.

[לעיל קכח:]

[ע' תוס' עמוד ב ד"ה לועס]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל אתה עושה אותו בסיב : (ב) שם דאפשר לעשות : (ג) רש"י ד"ה שאין ת"ל וכו' באש תשרפו אלמא דאשריפה קאי וכו' דחול הוא דבי"ט זו לא : (ד) ד"ה דאתיא וכו' כדאמרינן לעיל י"ט שנדחית: (ה) ד"ה ומוגלין וכו' אלא ע"י (המילה) תו"מ וכ"ב ס"א חבורה : (ו) תוס' ד"ה עושין וכו' קתני לה בשילהי :

א) [צ"ל עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו וכ"א כפסחים : ב) [וע"ע תוס' יומא יג. ד"ה הלכה ותוס' זבחים מ"ה ד"ה הלכתא] ג) [ולמילתא דר"ע לא בעי צריכותא דאשמעי' בכל דוכתא מאי דדחי שבת כ"כ תוס' במנחות]

רב נסים גאון

והיינו מפרישין אותו לענין דיניו מכלל הקרבנות אבל הואיל ונאמר בו וביום השמיני באר לנו בזה חורתו לכלל הקרבנות בכל עניניו והשבתו אליהן בכל תנאותיהן חוץ מקרבן עולה ויורד המפורש בו בלבד וזה שהוצרכתי לפרש דבר זה לפי שראיתיו מסובך אצל כל התלמידים וביארתיו כדי שיתגלה ויתברר : *אימור דאמרי' אתי עשה ודחי לא תעשה גרידא לא תעשה ועשה מי דחי לא תעשה גרידא הוא לא תעשה הכי יחיד*) שאין עמו כרת כמו (דברים כה) לא תחסום שור בדישו (שם כב) לא תחרוש בשור ובחמור (ויקרא יט) לא תקיפו פאת ראשכם ודומה להם ויתוסף עם זה מה שנאמר במבטא השמר פן ואל כגון (דברים כד) השמר בנגע הצרעת (שמות לד) פן תכרת ברית ליושב הארץ (שם טז) אל יצא איש ממקומו גם הן אזהרות לאו ומי שיעבר עליהם עובר על לא תעשה כמו שאמרו בתלמוד (עירובין דף צו וש"נ) השמר פן ואל אינו אלא לשון לא תעשה ומה שנמצא בתורה ממצות לא תעשה מה שאין בו כרת ולא מיתת בית דין ולא ניתוסף עליו עשה אותו דבר הוא הנקרא לאו גרידא ודינו שכשאירע עם מצות עשה במקום אחד נקיים מצות עשה ולא נחוש לאזהרת לאו ועיקר זה מצוי במסכת יבמות בפ' א' (דף ג) וכן אמרו שם אימור דאמרי' דאתי עשה ודחי לא תעשה לא תעשה גרידא לא תעשה שיש בה כרת מי דחי ותו לא תעשה גרידא מנלן דדחי דכתיב(דברים כב) לא תלבש שעטנז וכתיב גדילים תעשה לך ידענו כי זה לא תעשה אינו שוה בכל דבר אלא מיוחד הוא וכי הציווי שנאמר אחריו הוא תנאי עליו וכי לא בא להזהיר אלא על לבישת כלאים חוץ ממצות ציצית אבל מה שהוא מעורב מחוטי פשתן עם הטלית של צמר שהיא מצוה אינו נכנס בזו האזהרה אלא מותר הוא ואמרו חכמים שדבר זה עיקר הוא שנסמך עליו וכי כל אזהרה שאין עמה כרת שבתורה כך היא דרכה שבעת שאירע חיוב מצות עשה נדחה האזהרה שהיא לא תעשה ונקיים הציוי שהוא עשה ותבוא מצות עשה ותדחה לא תעשה כי האזהרה של לאו על זה התנאי נאמרה ובזה הפירוש שפירשנו יסיר מלבך ספק גדול שמסתפקין בו בני אדם ושואלין עליו והוא שאומרין מאחר שאנו יודעין שאזהרת לאו קשה מציווי עשה היאך יבא עשה וידחה האזהרה של לאו שהיא חמורה

*) נ"ל לא תעשה יחידי שאין עמו כרת .

גליון הש"ס רש"י ד"ה שאין ת"ל וכו' י"ד בניסן הוא שהוא חול. עיין בטורי אבן במגילה באבני מלואים דף ה ע"ב ד"ה אף כאן :

---

*סוגריים אלו
אינם לשם
דילוג אלא
לתחם את
לשונה השניה
("איכא דמתני לה)

מבנה
(I) (II)
ב' לשונות בדנין בגזירת
הכתוב שמתיר הורדת
בהרת מזל בטרו

מח' אביי ורבא אליבא
דמאן קתני הא דבשר
אביי - אליבא דר' יהודה
דסובר דבדבר כזה
דבר שאין מתכוין: חייב
רבא - אפילו לר"ש
דכאן מודה בפסיק
רישיה

נושא
מילה שלא בזמנה
אינו דוחה יו"ט

מבנה:
△ סדרה של
מקורות מהמקרא
◇ ב' אימרות של ר' יהודה אמר
רב דקאמר הלכה כר"ע
ו- במילה ב- בפסח
דמכשירין לא דחו,
הגמ' תסביר למה צריכין את
שניהם
:

נושא
צורכי מילה שנעשין בשבת

*צז
קג:
ר' נסים
גאון
הכל
של עשה
דוחה
לא תעשה
מתי אמרינן
הכי
ומתי לא